

12. Lazorenko, S. (2021). Teoriia i praktyka formuvannia informatsiino-tsyfrovoi kultury maibutnikh fakhivtsiv fizychnoi kultury i sportu v umovakh zmishanoho navchannia [Theory and Practice of Developing Information-Digital Culture in Future Physical Education and Sports Specialists in the Context of Blended Learning]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 9(2), 38–47. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol9i2-005> [in Ukrainian].
13. Bilyk, V. H., Knysh, S. I., & Omelchuk, O. V. (2023). Vykorystannia suchasnykh tekhnolohii u protsesi formuvannia tsyfrovoyi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi rekreatsii [The Use of Modern Technologies in Developing Digital Competence in Future Specialists in Physical Recreation]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova – Scientific Journal of Dragomanov National Pedagogical University*, 3(162), 62–66. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K\(162\).11](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).11) [in Ukrainian].
14. Soltyk, O. (2022). Onovlennia zmistu profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury na zasadakh intehratyvnoho pidkhodu [Updating the Content of Professional Training for Future Physical Education Teachers Based on an Integrative Approach]. *Psychology Travelogs*, 1, 98–116. DOI: <https://doi.org/10.31891/PT-2022-1-7> [in Ukrainian].
15. Alekseeva, T. (2024). Zastosuvannia virtualnoi doshky Miro dlia aktyvizatsii navchalnoi diialnosti na zaniattiakh z medyko-biologichnykh dystsyplin [Application of the Miro Virtual Whiteboard for Activating Learning Activities in Medical and Biological Disciplines]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia pedahohichna – Bulletin of Lviv University*, 40, 133–142. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2024.40.12241> [in Ukrainian].
16. Yazlovetska, O. V. (2022). Problemy rozvytku inkluzyvnoi osvity u sferi fizychnoi kultury v Ukraini [Problems of the Development of Inclusive Education in the Field of Physical Culture in Ukraine]. *Naukovi zapysky. Seriiia: Pedahohichni nauky – Scientific Notes. Series: Pedagogical Sciences*, 200, 171–175. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-200-171-175> [in Ukrainian].
17. Velychko, A. (2024). Teoretyko-metodolohichni aspekty innovatsiinykh pidkhodiv u profesiinii pidhotovtsi vchyteliv fizychnoi kultury [Theoretical and Methodological Aspects of Innovative Approaches in the Professional Training of Physical Education Teachers]. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, 1 (1), 133–137. DOI: <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.1.20> [in Ukrainian].

УДК 37.013.78

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-10\(28\)-799-808](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-10(28)-799-808)

Мельничук Вікторія Олексіївна завідувачка сектору соціально педагогічної роботи, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», PhD, м.Київ, <https://orcid.org/0000-0002-0144-8654>

Мельничук Валентин Сергійович студент-магістрант, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ЗАЛУЧЕННЯ ПІДЛІТКІВ ДО СЕКС-БІЗНЕСУ

Анотація. У статті розглянуто питання впливу соціальних мереж на залучення підлітків до комерційного сексу. Визначено особливості впливу соціальних мереж на залучення підлітків до комерційного сексу. На основі аналізу сучасних наукових і соціологічних досліджень виокремлено головні проблеми і виклики щодо залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі. Описано та систематизовано фактори, які сприяють залученню підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі. Визначено основні аспекти залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі, які стали місцем поширення небезпечних практик. Охарактеризовано ключові стратегії для запобігання залученню підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі. Проаналізовано ефективність різних програм та методів профілактики залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі. Проведено оцінювання дієвості різних підходів щодо запобігання залученню підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі. Охарактеризовано стратегії, що мають включати освітні та профілактичні програми, підтримку психологів та соціальних працівників, а також співпрацю з різними групами, включаючи батьків, учителів та інші соціальні структури. Досліджено ефективність різних програм та методів профілактики залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі та здійснено оцінювання дієвості різних підходів профілактики залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі. Наголошено, що залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі є складним соціальним явищем, яке потребує комплексного підходу. Визначено, що розроблення програм, має орієнтуватися на конкретні вікові групи, включати ігрові та інтерактивні методи навчання та аналіз соціальних аспектів. Означено, що соціальні мережі мають як позитивний, так і негативний вплив на підлітків, і важливо забезпечити баланс між цифровою

активністю та іншими аспектами їхнього життя, а також формувати навички для безпечного та відповідального користування мережами.

Ключові слова: секс-бізнес, соціальні мережі, профілактика, профілактичні програми, фактори, аспекти, підліток, інтернет, загрози, виклики.

Melnychuk Victoria Oleksiyivna Head of the sector of socio-pedagogical work, State scientific institution "Institute of Education Content Modernization", PhD, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-0144-8654>

Melnychuk Valentin Serhiyovych Master's student, Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov, Kyiv

THE INFLUENCE OF SOCIAL NETWORKS ON THE INVOLVEMENT OF TEENAGERS IN THE SEX BUSINESS

Abstract. The article examines the impact of social networks on the involvement of adolescents in commercial sex. The peculiarities of the influence of social networks on the involvement of adolescents in commercial sex are determined. Based on the analysis of modern scientific and sociological studies, the main problems and challenges regarding the involvement of teenagers in the sex business through social networks are highlighted. The factors contributing to the involvement of teenagers in the sex business through social networks are described and systematized. The main aspects of the involvement of teenagers in the sex business through social networks, which have become a place for the spread of dangerous practices, have been determined. The key strategies to prevent the involvement of adolescents in the sex business through social networks are described. The effectiveness of various programs and methods of preventing the involvement of teenagers in the sex business through social networks has been analyzed. The evaluation of the effectiveness of various approaches to prevent the involvement of adolescents in the sex business through social networks was carried out. Strategies that should include educational and preventive programs, support of psychologists and social workers, as well as cooperation with various groups, including parents, teachers and other social structures, are described. The effectiveness of various programs and methods of preventing the involvement of adolescents in the sex business through social networks was studied and the effectiveness of various approaches to the prevention of the involvement of adolescents in the sex business through social networks was evaluated. It is emphasized that the involvement of teenagers in the sex business through social networks is a complex social phenomenon that requires a complex approach. It was determined that the development of programs should focus on specific age groups,

include game and interactive learning methods and analysis of social aspects. Social networks have been found to have both positive and negative effects on teenagers, and it is important to ensure a balance between digital activity and other aspects of their lives, as well as to build skills for safe and responsible use of networks.

Keywords: sex business, social networks, prevention, preventive programs, factors, aspects, teenager, Internet, threats, challenges.

Постановка проблеми. Актуальність теми надзвичайно висока, оскільки це стає об'єктом уваги багатьох дослідників, педагогів, батьків та громадськості загалом. Сучасний світ, насичений інформаційними технологіями та швидким розповсюдженням інтернету, створює нові можливості і виклики для підлітків. Однією з таких загроз є залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі.

Залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі стало серйозною проблемою в сучасному світі. Соціальні мережі надають підліткам можливість легкого доступу до інформації та контактів, але водночас вони ризиковані, оскільки можуть служити платформою для експлуатації та торгівлі сексом.

Головними факторами, які сприяють залученню підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі, є анонімність, доступність, тиск групи ровесників і вплив інтернет-педофілів. Молодь може стати жертвами рекрутерів, які використовують психологічні прийоми для завоювання їхньої довіри.

Метою статті є визначення особливостей впливу соціальних мереж на залучення підлітків до комерційного сексу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням цього питання займалися як зарубіжні (А. Войскунський, А. Голдберг, Д. Грінфілд, К. Янг), так і українські вчені (О.Белінська, Ю.Данько, Є. Акімова, Ю. Бабаєва, А. Жичкина, О. Філатова та ін.) У своїх працях вони досліджували мотивацію користувачів Інтернету і соціальних мереж: їх вплив на розвиток та соціалізацію особистості, на особистість користувачів, симптоми, причини Інтернет - залежності, розробляли профілактичні заходи щодо її попередження.

Різноманітні питання стосовно формування і розвитку мережевого суспільства розглянуті в працях таких вчених: М. Кастельс, Д. Белл, А. Турен, А. Тоффлер, Дж. Гэлбрейт, Р. Інгельгарт. Наукові праці низки дослідників присвячені основним положенням та принципам використання соціальних мереж і прогнозування подальшого розвитку цієї форми взаємодії людей у Інтернет - просторі (Дж. Вальтер, Д. Вестерман, Б. Ван Дер Хейд, С. Тонг, Л.Лангвелл, Дж. Кім, Дж. Антоні. Можливості Інтернету і соціальних мереж поки не досліджені повною мірою, але й наявні дослідження засвідчують їх величезний вплив на формування свідомості молоді, мотиви її поведінки,

ціннісні орієнтації, стиль життя, вибір мети і шляхів її реалізації. Слід також зазначити, що в сучасній літературі обмаль праць, присвячених висвітленню питання позитивних і негативних аспектів використання соціальних мереж сучасною молоддю. Таким чином, незважаючи на достатньо велику кількість публікацій із цієї проблематики, вона зберігає свою актуальність.

Дослідники, які вивчали дану тему: Дженис Фултон (Janis Wolak): дослідниця, яка спеціалізується на дитячому використанні в інтернеті та соціальних мережах. Вона вивчала вплив інтернету на підлітків і небезпеку залучення їх до секс-бізнесу. Девід Фінкельхор (David Finkelhor): відомий американський дослідник дитячого сексуального насильства та зловживань в інтернеті. Його роботи засвідчують значення профілактичних заходів в цій сфері. Соня Лівін (Sonia Livingstone): британська дослідниця з медіа та комунікацій, яка досліджує взаємодію дітей та підлітків з інтернетом і соціальними мережами, включаючи питання цифрової безпеки. Лорен Феган (Lorin Fegans): дослідниця, яка зосереджується на психологічних аспектах залучення підлітків до секс-бізнесу через інтернет та розвитку психосоціальних підходів до профілактики. Дебора Фокс (Deborah Fox): дослідниця, яка розглядає соціокультурні виміри залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі та розробляє програми профілактики на основі гендерного підходу.

В Україні проведено декілька досліджень з метою виявлення впливу соціальних мереж на підлітків віком 10–17 років [7].

Дослідження, проведене у 5 етапів в рамках міжнародного проєкту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді», показало, яке місце соціальні мережі та віртуальне спілкування займають у житті підлітків.

У віртуальному світі школярі можуть не лише грати у комп'ютерні ігри, але й шукати інформацію, поширювати відеоматеріали, здійснювати покупки, спілкуватися з друзями, створювати собі сторінки в соціальних мережах, використовуючи унікальні нікнейми, що слугують їхнім особистим ідентифікатором.

Проте така діяльність може нести певні ризики, наприклад: ризик обману: існує велика кількість дезінформації та викривлення даних; ризик віктимізації: інші користувачі можуть використовувати персональну інформацію проти людини, яка її оприлюднила; ризик ізоляції: онлайн-взаємодія може зменшити спілкування та соціалізацію в реальному світі; ризик імпульсу: в інтернеті легко сказати те, що не було б сказане особисто; ризик переконання: онлайн-досвід може впливати на особисту діяльність; ризик звикання: повторне використання може створити залежну поведінку.

За даними дослідження можна побачити, що майже кожен четвертий підліток віком 10–17 років повідомив, що за останній рік регулярно розумів,

що не міг думати ні про що, крім моменту, коли буде можливість знову користуватися соціальними мережами. Найбільше таких було серед хлопчиків 10 років (35,2%) і студентів закладів профтехосвіти (28,5%). Відчували себе погано через неможливість користуватися соціальними мережами 15,1% опитаних учнів.

Результати дослідження свідчать, що 18,2% підлітків регулярно нехтували іншими справами (хобі, спорт) через те, що хотіли бути в соціальних мережах. Більшість із них — дівчата віком 16 років – 26,0%.

Кожен шостий (16,8%) опитаний зізнавався, що мав регулярні сварки через використання соціальних мереж. Найбільша частка таких серед дівчат віком 16 і 17 років (0,22,6 та 25% відповідно) та хлопців віком 10 років (20,5%). Підлітки можуть сидіти у соціальних мережах, щоб позбутися негативних емоцій, про що повідомили 32,8 % хлопців та 39,9% дівчат. Через використання соціальних медіа у підлітків можуть виникати конфлікти з батьками, братами чи сестрами – 13,5%.

За даними дослідження «Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді», хлопці та дівчата зазначали, що в інтернеті говорити про секрети їм легше, ніж віч-на-віч (17,5 та 14,5%). Кожен п'ятий респондент повідомляв, що висловлюватися про особисті почуття в інтернеті легше, ніж в реальному житті [7].

Ще одне дослідження ESPAD, у якому репрезентуються дані опитаних 8509 підлітків (віком 14–17 років), показало, що учнівська молодь досить активно користується соціальними мережами протягом робочих (навчальних) днів, але найбільша мережева активність (кількість годин користування) припадає на вихідні дні – суботу та неділю [3].

У період з понеділка по п'ятницю 48,6% підлітків проводять у соціальних мережах до 3 год на день, а 44,7% – 4 та більше годин. У вихідні дні 39% респондентів користуються соціальними мережами до 3 год включно та 54,9% – від 4 год та більше. У всіх вікових групах дівчата виявилися більш активними користувачами всесвітньої мережі як у робочі, так і у вихідні дні.

Більша частина опитаних (дослідження ESPAD) вважають, що проводять забагато часу в соціальних мережах (55,4%). Кожен четвертий (23,9%) повідомив про те, що в нього псується настрій, коли не можна провести час у соціальних мережах [3].

Виклад основного матеріалу. Тема залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі на сьогоднішній день стала актуальною та тривожною для багатьох суспільств. Соціальні мережі, як інструмент комунікації та взаємодії, отримали широке поширення серед підлітків, відкривши нові можливості для спілкування, інформаційного обміну та самовираження. Однак, разом з цими позитивними аспектами, соціальні мережі стали місцем поширення небезпечних практик, зокрема залучення у секс-бізнес [1].

Перший аспект, який варто розглянути, це вплив соціальних мереж на формування особистості підлітків. Ці платформи стали важливим елементом соціалізації, де молоді люди не лише спілкуються, а й формують свої переконання, цінності та ставлення до світу. Проте, через доступність інформації, рекламні матеріали та вплив різноманітних груп, соціальні мережі можуть впливати на формування негативних уявлень про сексуальність, ставлення до інтимних відносин та неправильне сприйняття сексуальної поведінки.

Другий аспект – розгляд секс-бізнесу як незаконного виду діяльності та наслідки участі у ньому для підлітків. Секс-бізнес, особливо його участь підлітків, є серйозною проблемою, що порушує їхнє психофізичне здоров'я та права. Участь у секс-бізнесі через соціальні мережі може мати різноманітні наслідки, включаючи соціальну стигматизацію, психологічні проблеми, фізичні травми та навіть правові наслідки [6 с. 386].

Третій аспект – аналіз характеристик соціальних обставин та особливостей підліткового віку, які сприяють залученню підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі. До таких факторів можуть відноситися низький рівень освіти, негативне оточення, відсутність сімейного підтримки, психологічні та емоційні проблеми, а також небажання або неуміння відповідно реагувати на ризикові ситуації в онлайн-середовищі.

Залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі – це складний соціальний явище, яке потребує комплексного підходу для розуміння та протидії. Ефективна стратегія має включати в себе освітні та профілактичні програми, підтримку психологів та соціальних працівників, а також співпрацю з різними групами, включаючи батьків, учителів та інші соціальні структури.

Набагато більше досліджень та практичних заходів ще потрібно для повного розуміння та вирішення цієї проблеми. Однак, важливо звернути увагу на цей аспект, щоб забезпечити безпеку та добробут підлітків у цифровому суспільстві.

Безпека підлітків у цифровому просторі стає особливо важливою через їхню широку присутність в соціальних мережах. Важливо виробити імунітет у молодих людей до небезпечних ситуацій, пов'язаних із секс-бізнесом в онлайні.

Однією з ключових стратегій для запобігання залученню підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі є освіта. Інформування про ризики, пояснення правових аспектів, навчання вмінню критично мислити та відповідально користуватися інтернетом – це важливий компонент профілактичної роботи.

Для успішної профілактики необхідно також поглиблене вивчення психологічних та соціальних аспектів, які спонукають підлітків до участі в

секс-бізнесі через соціальні мережі. Розуміння їхніх мотивацій, потреб та причин вступу в такі ситуації дозволить розробити більш точні та ефективні стратегії протидії.

Окрім цього, важливо розглядати роль сім'ї, освітніх установ та соціальних служб у попередженні подібних ситуацій. Співпраця між цими структурами дозволить створити комплексний підхід до підтримки та захисту підлітків [2 с. 145].

Вирішення проблеми залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі потребує не лише обговорення та теоретичних розглядів, але й конкретних кроків у формуванні програм та стратегій протидії. Це має стати пріоритетом для соціальних інститутів, законодавства та суспільства загалом.

Постійна зміна соціальних платформ та швидкість з'єднання з інтернетом потребує постійного оновлення стратегій та методів профілактики.

Однією з ключових складових ефективної стратегії є розвиток навичок критичного мислення серед підлітків. Навчання розпізнаванню шкідливих ситуацій, умінню аналізувати інформацію та робити обґрунтовані висновки може виявитися важливим фактором у запобіганні ризикованим сценаріям.

Також, варто вивчати ефективність різних програм та методів профілактики для визначення їхньої ефективності. Оцінка дієвості різних підходів дозволить визначити найбільш успішні методи та застосувати їх на практиці.

Потрібно також враховувати гендерний аспект у дослідженні цієї проблеми. Часто підлітки чоловічої та жіночої статі можуть стикатися з різними видами загроз у цьому контексті, і адаптація профілактичних заходів до їхніх потреб може бути ключем до успіху.

Крім того, важливо створювати безпечне онлайн-середовище. Партнерство з платформами соціальних мереж та впровадження механізмів захисту, відстеження порушень та підтримки жертв може значно покращити умови для підлітків у цифровому просторі.

Зрештою, розв'язання проблеми залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі вимагає колективних зусиль усіх зацікавлених сторін: від урядових органів та законодавців до батьків, освітніх установ, громадських організацій та технологічних компаній. Тільки спільними зусиллями можна забезпечити безпеку та добробут підлітків у віртуальному середовищі.

Різні вікові категорії можуть мати різний рівень усвідомлення ризиків, різний доступ до ресурсів та можливість реагувати на них.

Розробка програм, орієнтованих на конкретні вікові групи, дозволить більш точно та ефективно впливати на цільову аудиторію. Це може включати ігрові та інтерактивні методи навчання для молодших підлітків та більш глибокий аналіз соціальних аспектів для старших.

Подальше дослідження також може включати вивчення впливу культурних та соціальних відмінностей на участь підлітків у секс-бізнесі через соціальні мережі. Культурний контекст та особливості сприйняття можуть суттєво впливати на ризиковані поведінки та ефективність заходів профілактики [8 с. 13].

Додатковою важливою складовою стратегії є розвиток системи психологічної підтримки та консультування для підлітків, які опинилися в небезпеці чи стали жертвами. Створення безпечних та конфіденційних просторів, де молоді люди можуть отримати допомогу та поради, відіграє ключову роль у захисті їхнього фізичного та психологічного здоров'я.

Перелічені аспекти вимагають глибокого та комплексного підходу до розв'язання проблеми залучення підлітків до секс-бізнесу через соціальні мережі. На шляху до створення безпечного інтернет-середовища для молоді потрібна постійна співпраця, взаємодія різних сфер суспільства та постійний моніторинг для виявлення нових тенденцій та проблемних ситуацій.

Вплив соціальних мереж на формування особистості підлітків – це багатогранний процес, який потребує балансу між позитивними та негативними аспектами. Ця тема залишається актуальною для подальших досліджень та розвитку стратегій, спрямованих на забезпечення позитивного впливу соціальних мереж на формування здорової особистості підлітків.

Висновки. Загалом, соціальні мережі мають як позитивний, так і негативний вплив на підлітків, і важливо забезпечити баланс між цифровою активністю та іншими аспектами їхнього життя, а також формувати навички для безпечного та відповідального користування мережами.

Оскільки для підлітка мати можливість заявити про себе, створити свою сторінку в мережі – це не тільки важлива потреба, спосіб відчувати своє місце в цьому світі, а й сучасний засіб соціалізації. Перешкоджати цьому було б не далекоглядно, оскільки дитина буде відчувати себе відірваною від сучасного підліткового життя, а можливо почне приховувати свою присутність в соціальних мережах.

Батькам потрібно краще знати, розуміти і відчувати те, чим живе дитина у віртуальному просторі. Оскільки соціальні мережі – це багато в чому сучасна заміна колишніх способів спілкування (телефонних розмов, прогулянок, спільного дозвілля), то повна заборона на перебування в них загрожує підлітковою протестною поведінкою: бунтом, скандалами, ухиляннями, брехнею, саботажем і так далі.

Якщо замислитися над цим питанням, то можна хоч трохи відволіктися від віртуальної павутини. І тому профілактика комп'ютерної залежності є актуальною проблемою суспільства. Щоб не перетворитися на раба мережі, потрібно насамперед усвідомити цю проблему і зрозуміти, що крім вас самих,

ніхто вам не допоможе позбутися від цієї згубної недуги. І взагалі, уявіть собі хоч на хвилину, як жили люди, не маючи Інтернету. Так, це було нелегко, зате як цікаво і пізнавально. Адже особливість віртуального простору в тому, що його просто не існує. А значить, нема чого витрачати свій дорогоцінний час на те, чого немає.

Соціальні мережі та спілкування в інтернеті відіграють важливу роль у формуванні підліткової особистості. Як батьки, так і всі, хто долучається до освітнього розвитку підлітків, мають розказувати про небезпеки та ризики користування інтернетом, спілкування з незнайомими людьми та поширення власної персональної інформації. Варто підвищувати обізнаність щодо безпечного користування соціальними мережами та важливо формувати правильну культуру спілкування онлайн.

Література:

1. Дослідження впливу соціальних мереж на наше життя та мислення. URL: https://drukarnia.com.ua/articles/doslidzhennya-vplivu-socialnikh-merezh-na-nashe-zhittya-ta-mislennya-013_6 (дата звернення: 22.08.2024)
2. Кравець В. П., Кравець С. В. Проблеми сексуальної педагогіки в працях класиків вітчизняної педагогічної науки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 71, т. 1. С. 43–48.
3. Куріння, вживання алкоголю та наркотичних речовин серед підлітків, які навчаються: поширення й тенденції в Україні : за результатами дослідження 2019 року в рамках міжнародного проекту «Європейське опитування учнів щодо вживання алкоголю та інших наркотичних речовин – ESPAD» / О. М. Балакірева (кер. авт. кол.). Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2019. 214 с. URL: http://uisr.org.ua/img/upload/files/B_Report_ESPAD_2019_Internet.pdf (дата звернення: 22.08.2024)
4. Максименко Д. Психологічні особливості криз підлітка. Практична психологія. Київ : Центр учбової літератури. 2018. 200 с.
5. Мельничук В. О. Показники і критерії проблеми залучення підлітків до комерційного сексу. *Науковий Вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2021. Вип. 1 (48). С. 263–266.
6. Мельничук В. О. Соціально-педагогічний портрет неповнолітніх залучених до комерційного сексу. *Theoretical foundations of the functioning of Education. Ways to improve the effectiveness of educational activities : collective monograph* / О. Baranovska; International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 2021. Р. 383–394.
7. Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді : за результатами соціологічного дослідження в межах міжнародного проекту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» : моногр. / О. М. Балакірева, Т. В. Бондар та ін. ; наук. ред. О. М. Балакірева ; ЮНІСЕФ, ГО «Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка». К. : Поліграфічний центр «Фоліант», 2019. 127 с. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/921/file/Social%20conditionality%20and%20indicators%20of%20adolescent%20and%20youth%20health%20in%20Ukraine.pdf> (дата звернення: 22.08.2024)
8. Теорія та практика профілактичної роботи з дітьми, схильними до девіантної поведінки: український і міжнародний досвід : монографія / О. Янкович, О. Кікінежді, І. Козубовська, В. Поліщук, Г. Радчук та ін. Тернопіль : Осадца Ю.В., 2018. 300 с.

9. Direct communication from La Strada, member of the All-Ukrainian Network against CSEC, the ECPAT affiliate group in Ukraine. URL: https://old.la-strada.org.ua/ucp_mod_library_download_289.html (дата звернення: 22.08.2024)
10. Global study on sexual exploitation of children in travel and tourism country-specific report Ukraine. 2015. URL: <https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2016/10/3.-SECTT-UKRAINE.pdf> (дата звернення: 22.08.2024)

References:

1. Study of the influence of social networks on our life and thinking. (2024). URL: https://drukarnia.com.ua/articles/doslidzhennya-vplivu-socialnikh-merezh-na-nashe-zhittya-ta-mislennya-013_6 (accessed August 27, 2024). [in Ukrainian].
2. Kravets V.P., Kravets S.V. (2020). *Problemy seksualnoi pedahohiky v pratsiakh klasykiv vitchyznianoï pedahohichnoi nauky. [Problems of sexual pedagogy in works of classics of domestic pedagogical science]*. Pedahohika formuvannia tvorchoï osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. [Pedagogy of formation of a creative personality in higher and secondary schools]: coll. of science Ave. Issue 71, vol. 1. pp. 43–48. [in Ukrainian].
3. Smoking, use of alcohol and narcotic substances among adolescents who study: distribution and trends in Ukraine. (2019). According to the results of the 2019 study within the framework of the international project "European survey of students on the use of alcohol and other narcotic substances - ESPAD" / O. M. Balakireva (Management of Auto Col.). Kyiv: OBNOVA KOMPANI. 214 p. URL: http://uisr.org.ua/img/upload/files/B_Report_ESPAD_2019_Internet.pdf (accessed August 27, 2024). [in Ukrainian].
4. Maksimenko D. (2018). *Psykhologichni osoblyvosti kryz pidlitka. [Psychological features of adolescent crises]*. Praktychna psykhohiia. [Practical psychology]. Kyiv: Center for Educational Literature. 200 p. [in Ukrainian].
5. Melnychuk V. O. (2021). *Pokaznyky i kryterii problemy zaluchennia pidlitkiv do komertsiihoho seksu. [Indicators and criteria of the problem of attracting teenagers to commercial sex]*. Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho universytetu. [Scientific Bulletin of Uzhhorod University]. Series: Pedagogy. Social work. Issue 1 (48). P. 263–266. [in Ukrainian].
6. Melnychuk V.O. (2021). *Sotsialno-pedahohichniy portret nepovnolitnikh zaluchenykh do komertsiihoho seksu. [Socio-pedagogical portrait of minors involved in commercial sex]*. Theoretical foundations of the functioning of education. Ways to improve the effectiveness of educational activities: collective monograph / O. Baranovska; International Science Group. Boston: Primedia eLaunch. P. 383–394. [in Ukrainian].
7. Social conditioning and health indicators of adolescents and young people: according to the results of a sociological study within the framework of the international project "Health and behavioral orientations of school youth". (2019). monogr. / O. M. Balakireva, T. V. Bondar and others. ; of science ed. O. M. Balakireva; UNICEF, GO "Ukr. Institute of Soc. research named after O. Yaremenko". K.: Foliant Polygraphic Center. 127 p. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/921/file/Social%20conditionality%20and%20indicators%20of%20adolescent%20and%20youth%20health%20in%20Ukraine.pdf> (accessed August 27, 2024). [in Ukrainian].
8. O. Yankovych, O. Kikinezhdi, I. Kozubovska, V. Polishchuk, G. Radchuk, etc. Ternopil: Yu.V. Osadtsa. (2018). *Teoriia ta praktyka profilaktychnoi roboty z ditmy, skhylnymy do deviantnoi povedinky. [Theory and practice of preventive work with children prone to deviant behavior]*. Ukrainyskyi i mizhnarodnyi dosvid: monohrafiia. [Ukrainian and international experience: monograph]. 300 p. [in Ukrainian].
9. Direct communication from La Strada, member of the All-Ukrainian Network against CSEC, the ECPAT affiliate group in Ukraine. (2019) URL: https://old.la-strada.org.ua/ucp_mod_library_download_289.html (accessed August 27, 2024). [in Ukrainian].
10. Global study on sexual exploitation of children in travel and tourism country-specific report Ukraine. (2015). URL: <https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2016/10/3.-SECTT-UKRAINE.pdf> (accessed August 27, 2024). [in Ukrainian].